

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
« 08 » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ: ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

для студентів

спеціальності 012 Дошкільна освіта

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

освітньої програми 012.00.01 Дошкільна освіта

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0585/21
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2021 р.

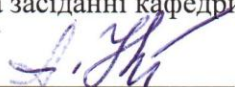
Київ 2021

Розробники:

Мельник Інна Сергіївна, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Мельник Інна Сергіївна, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології
 Протокол від 01 вересня 2021 року № 11
 Завідувач кафедри педагогіки та психології (Іванюк Г.І.)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 012.00.01 Дошкільна освіта
 08.09.2021 р.
 Гарант освітньої програми (Половіна О.А.)

Робочу програму перевірено
 ____ . ____ . 2021 р.
 Заступник директора (Машовець М.А.)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни «Психологія: вікова психологія»

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Психологія: вікова психологія				
Вид дисципліни	обов'язкова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів/годин	6/180			
Курс	I		I	
Семестр	I	II	I	II
	2/60	4/120	2/60	4/120
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	4	2	4
Обсяг годин, в тому числі:	60	120	60	120
Аудиторні	28	56	8	16
Модульний контроль	4	8	-	-
Семестровий контроль	-	15	-	-
Самостійна робота	28	41	52	109
Форма семестрового контролю	залік		залік	

2. Мета і завдання навчальної дисципліни «Психологія: вікова психологія»

Мета навчальної дисципліни - формування у майбутніх вихователів ЗДО теоретичних знань про психологічні особливості і закономірності розвитку особистості на різних етапах онтогенезу з метою їх практичної підготовки у центрі компетентності до роботи з дітьми різного віку, зокрема з дошкільниками.

Завдання дисципліни:

- розвивати у студентів вільне розуміння та оперування понятійно-термінологічним апаратом дисципліни «Психологія: вікова психологія»;
- формувати у майбутніх вихователів ЗДО знання з основ вікової психології, а саме про предмет, методи, основні закономірності, принципи та структуру науки, а також загальні закономірності розвитку психіки людини;
- формувати у студентів здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу у процесі самостійного пошуку з різних джерел інформації про підходи до періодизації психічного розвитку людини у віковій психології (**КЗ-3**);
- висвітлити специфіку психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу (особливо на етапі дошкільного дитинства) з метою формування у студентів здатності до розвитку у дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки), перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення, мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими, а також розвитку їх самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі) (**КС-2, КС-4, КС-5, КС-9**);
- висвітлити особливості провідних видів діяльності людини на різних етапах онтогенезу (особливо на етапі дошкільного дитинства) та психологічні особливості дитячих групових об'єднань з метою формування у студентів здатності до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу (**КС-16**).

3. Результати навчання за дисципліною

- вміти описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних понять та категорій (**ПР-02**);
- вміти на основі здобутих уявлень про психічний розвиток людини на різних вікових етапах онтогенезу розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку (**ПР-01**);
- розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами і на основі цього вміти складати індивідуальні програми розвитку для таких дітей (**ПР-03, ПР-08**);

- розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку **(ПР-04)**;

- вміти складати прогнози та передбачати наслідки власної професійної та інноваційної діяльності для забезпечення ефективності освітньо-виховного процесу у дошкільному закладі **(КЗ-5)**.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Модульний контроль	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Вступ до вікової психології							
1. Вікова психологія як наука		2	2	2			7
2. Вік і розвиток як центральні поняття вікової психології		2	2	2			7
Модульний контроль	2						
Разом	2	4	4	4			14
Змістовий модуль 2. Теорії психічного розвитку людини							
3. Загальна характеристика теорій психічного розвитку людини		2	2	2	4		7
4. Культурно-історичний напрямок у психології розвитку. Екологічні теорії психічного розвитку		2	2	2			7
Модульний контроль	2						
Разом	2	4	4	4	4		14
Змістовий модуль 3. Психічний розвиток людини у ранньому дитинстві							
5. Пренатальний розвиток і період новонародженості		2	2	2			
6. Немовлячий період		2		2			5
7. Період раннього дитинства		2		2	2		5
Модульний контроль	2						
Разом	2	6	2	6	2		10
Змістовий модуль 4. Психічний розвиток людини у дошкільному дитинстві							
8. Дошкільний вік		2	2	4	2		5
9. Криза 6-7 років і психологічна готовність до школи		2		4			5

Модульний контроль	2						
Разом	2	4	2	8	2		10
Змістовий модуль 5. Психічний розвиток людини у молодшому шкільному та підлітковому віці							
10. Молодший шкільний вік		2	2	2	2		5
11. Підлітковий вік		2		2			5
Модульний контроль	2						
Разом	2	4	2	4	2		10
Змістовий модуль 6. Психічний розвиток людини у юнацькому віці, в період молодості, зрілості та старості							
12. Юнацький вік. Молодість		2	2	2	2		6
13. Дорослість (зрілість). Старіння і старість		2		2			5
Модульний контроль	2						
Разом	2	4	2	4	2		11
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього	12	26	16	30	12		69

Тематичний план для заочної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Модульний контроль	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Вступ до вікової психології							
1. Вікова психологія як наука		2					13
2. Вік і розвиток як центральні поняття вікової психології			2				13
Разом		2	2				26
Змістовий модуль 2. Теорії психічного розвитку людини							
3. Загальна характеристика теорій психічного розвитку людини				2			13
4. Культурно-історичний					2		13

напрямок у психології розвитку. Екологічні теорії психічного розвитку							
Разом				2	2		26
Змістовий модуль 3. Психічний розвиток людини у ранньому дитинстві							
5. Пренатальний розвиток і період новонародженості		2					10
6. Немовлячий період				2			10
7. Період раннього дитинства							10
Разом		2		2			30
Змістовий модуль 4. Психічний розвиток людини у дошкільному дитинстві							
8. Дошкільний вік		2		2			15
9. Криза 6-7 років і психологічна готовність до школи			2		2		15
Разом		2	2	2	2		30
Змістовий модуль 5. Психічний розвиток людини у молодшому шкільному та підлітковому віці							
10. Молодший шкільний вік				2			15
11. Підлітковий вік							10
Разом				2			25
Змістовий модуль 6. Психічний розвиток людини у юнацькому віці, в період молодості, зрілості та старості							
12. Юнацький вік. Молодість				2			10
13. Дорослість (зрілість). Старіння і старість							14
Разом				2			24
Усього		6	4	10	4		161

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Вікова психологія як наука

Предмет, завдання і методи вікової психології. Основні розділи вікової психології. Зв'язок вікової психології з іншими науками. Вікова психологія: зв'язок теорії і практики. Проблеми вікової психології та основні напрямки їх розв'язання. Специфіка організації досліджень у віковій психології. Основні вимоги до організації та проведення психологічного дослідження дітей.

Основні поняття теми: психологія вікова, онтогенез, філогенез, психічний розвиток, метод дослідження.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3]

Додаткові: [1,2]

Тема 2. Вік і розвиток як центральні поняття вікової психології

Поняття «вік», характеристика психологічного віку. Загальне поняття про розвиток. Категорії росту, дозрівання, диференціації, наслідків, імпринтингу, соціалізації (культурного соціогенезу) в розвитку людини. Особливості та закономірності психічного розвитку. Нерівномірність та гетерохронність психічного розвитку. Проблема детермінант та рушійних сил психічного розвитку людини. Біологічні передумови психічного розвитку (спадковість, вроджені задатки та дозрівання нервової системи). Роль діяльності та спілкування у психічному розвитку людини. Розвиток і навчання. Поняття періоду психічного розвитку. Сенситивні періоди в розвитку та вікові кризи.

Основні поняття теми: вік, біологічний вік, психологічний вік, ріст, дозрівання, диференціація, наслідків, імпринтинг, соціалізація, нерівномірність, гетерохронність, сенситивний період, вікова криза.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3]

Додаткові: [1,2]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕОРІЇ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

Тема 3. Загальна характеристика теорій психічного розвитку людини

Загальна характеристика теорій психічного розвитку людини. Ендогенний напрямок у трактуванні психічного розвитку людини (теорія дозрівання А.Гезелла, нормативний підхід Л.Термена, теорія конвергенції двох факторів В.Штерна, підходи П.П.Блонського). Екзогенний напрямок у трактуванні психічного розвитку людини (теорія наслідків Б.Скіннера, теорія Р.Сірса). Формування дитячого психоаналізу. Розвиток концепції З.Фрейда в роботах А.Фрейд. Епігенетична теорія життєвого шляху особистості Е.Еріксона. Когнітивний напрямок у психології розвитку (теорія Ж.Піаже, теорія морального розвитку Л. Кольберга).

Основні поняття теми: спадковість, зовнішні впливи, підкріплення, асоціації, свідоме, несвідоме, стадія психічного розвитку, ідентичність, інтеграція, адаптація.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4]

Додаткові: [1,2]

Тема 4. Культурно-історичний напрямок у психології розвитку.

Екологічні теорії психічного розвитку

Культурно історична концепція Л.С.Виготського. Поняття соціальної ситуації розвитку та новоутворення. Центральні та побічні лінії в розвитку особистості. Стабільні і критичні періоди у розвитку дитини. Концепція зв'язку навчання і розвитку. Погляди Л.С.Виготського щодо зони актуального та найближчого розвитку дитини. Поняття віку в концепції О.М.Леонтьєва. Теорія історичного розвитку дитинства Д.Б.Ельконіна. Теорія розвитку особистості Л.І.Божович. Модель розвитку спілкування М.І.Лісіної. Екологія людського розвитку У.Бронфенбреннера.

Основні поняття теми: соціальна ситуація розвитку, новоутворення, криза, навчання, зона актуального розвитку, зона найближчого розвитку, інтеріоризація, провідна діяльність.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4]

Додаткові: [1,2]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ЛЮДИНИ У РАНЬОМУ ДИТИНСТВІ

Тема 5. Пренатальний розвиток і період новонародженості

Розвиток дитини в пренатальний період. Розвиток нервової системи в пренатальний період. Психологічний аспект народження. Особливості новонародженості як критичного періоду. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини. Рефлекси і їх значення. Соціальна ситуація розвитку. Комплекс пожвавлення як центральне новоутворення новонародженої дитини та її перший поведінковий акт. Інші новоутворення новонародженості.

Основні поняття теми: пренатальний період розвитку, рефлекс, умовний рефлекс, безумовний рефлекс, поведінковий акт, комплекс пожвавлення, емоційне ситуативне спілкування.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4]

Додаткові: [1,2]

Тема 6. Немовлячий період

Загальнопсихологічна характеристика немовлячого віку. Границі віку. Потреба у спілкуванні з дорослим – початок немовлячого періоду. Соціальна ситуація розвитку «Ми». Емоційне спілкування як провідна діяльність у

немовлячий період. Розвиток моторики і сенсорики дитини в немовлячому віці. Розвиток говоріння й розуміння мови. Розвиток емоційної сфери. Розвиток форм спілкування дитини. Госпіталізм. Основні новоутворення й досягнення віку. Криза першого року життя. Індивідуальні варіанти розвитку.

Основні поняття теми: емоційне спілкування, емоційна сфера, сенсомоторні вміння, госпіталізм, предметні дії, криза першого року життя.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4]

Додаткові: [1,2]

Тема 7. Період раннього дитинства

Соціальна ситуація розвитку у ранньому дитинстві. Предметна й знарядійна діяльність. Мовленнєвий розвиток. Когнітивний розвиток (розвиток уваги, уяви, пам'яті, мислення). Розвиток символічної функції свідомості. Початок ігрової діяльності. Розвиток самосвідомості. Розвиток спілкування. Основні новоутворення раннього дитинства: сприймання як акт орієнтації, розвиток мови і мовлення, система «Я» - «не Я», гордість за досягнення. Криза третього року життя.

Основні поняття теми: предметна діяльність, сенситивність розвитку мовлення, зовнішні та внутрішні дії, наслідування, егоцентризм, свідомість, самосвідомість, наочно-дійове мислення, мимовільна увага, гордість за досягнення, емансипація від дорослих, криза трьох років.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4,5]

Додаткові: [1,2,4]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ЛЮДИНИ У ДОШКІЛЬНОМУ ДИТИНСТВІ

Тема 8. Дошкільний вік

Зміна соціальної ситуації розвитку протягом дошкільного дитинства. Ігрова діяльність як провідна у дошкільному віці, її структура та розвиток. Розвиток інших видів діяльності. Спілкування з дорослими й однолітками. Когнітивний розвиток. Розвиток особистості дошкільника. Розвиток самосвідомості й самооцінки у дошкільному віці. Новоутворення психічного розвитку дошкільника у пізнавальній та особистісній сферах.

Основні поняття теми: гра, сюжетно-рольова гра, ієрархія мотивів, децентрація мислення, інтелектуалізація афекту, ідентифікація з дорослим, символізм, довільність, самооцінка, статева ідентичність, соціальна роль.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,5,6]

Додаткові: [3,4,5]

Тема 9. Криза 6-7 років і психологічна готовність до школи

Криза 6-7 років: симптоматика, новоутворення, причини появи, особливості перебігу, будова. Внутрішня позиція школяра як новий рівень самосвідомості та рефлексії дитини. Психологічна готовність до школи, її основні компоненти (інтелектуальна, особистісна, соціально-психологічна, емоційно-вольова готовність дитини до школи).

Основні поняття теми: криза 6-7 років життя, фрустрація, внутрішня позиція школяра, дошкільна зрілість, усвідомлення свого соціального «Я», психологічна готовність до школи.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,5,6]

Додаткові: [1,2,6]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ЛЮДИНИ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ТА ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Тема 10. Молодший шкільний вік

Загальні умови розвитку в молодшому шкільному віці. Становлення мотивації до навчання і формування навчальної діяльності як провідної. Проблеми адаптації дитини до школи. Когнітивний розвиток молодшого школяра. Розвиток особистості молодшого школяра. Розвиток довільної вольової регуляції і формування характеру. Формування мотиваційно-потребової сфери. Початкові форми рефлексії. Формування самооцінки. Особливості морального розвитку. Особливості розвитку емоційно-вольової сфери. Соціальне життя в молодшому шкільному віці: спілкування з вчителем і однолітками.

Основні поняття теми: мотивація, адаптація до навчання, авторитет вчителя, теоретичне мислення, внутрішній план дій, вольова регуляція, самоконтроль, рефлексія, самооцінка, моральний реалізм, моральний релятивізм.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4]

Додаткові: [1,2,6]

Тема 11. Підлітковий вік

Загально-психологічна характеристика отрочтва. Діалектика «дитячого» й «дорослого» в отрочтві. Зони розвитку й завдання вікового етапу. Почуття дорослості як центральне новоутворення у підлітковому віці. Характеристика провідних діяльностей підлітка (суспільно-корисна діяльність як провідна діяльність підліткового віку, спілкування як провідна діяльність). Заперечення батьківської опіки як універсальна психологічна мета підліткового віку. Розвиток пізнавальної сфери підлітка. Формування елементів теоретичного мислення й системи інтелектуальних (професійно-орієнтованих) інтересів. Зміни в особистісному розвитку. Фізичний образ «Я». Психосексуальний

розвиток. Становлення «Я»-ідентичності. Причини відхилень у поведінці «важких» підлітків. Фактори ризику.

Основні поняття теми: криза підліткового віку, почуття дорослості, реакція емансипації, реакція групування з однолітками, реакція захоплення, теоретичне мислення, професійна спрямованість інтересів, акцентуація характеру, самовизначення, «Я»-ідентичність.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4]

Додаткові: [1,2]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ЛЮДИНИ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ, В ПЕРІОД МОЛОДОСТІ, ЗРІЛОСТІ ТА СТАРОСТІ

Тема 12. Юнацький вік. Молодість

Юність у контексті життєвого шляху особистості. Навчально-професійна діяльність як провідна у юнацькому віці. Соціалізація і спілкування. Розвиток когнітивної сфери. Розвиток особистості юнака. Центральне новоутворення особистості юнацького віку - становлення стійкої самосвідомості й стабільного образу «Я». Вибір професії у юності. Девіантна поведінка у ранньому юнацькому віці. Молодість як соціально-історична категорія. Границі віку. Розвиток особистості в молодості. Вибудовування системи життєвих цінностей і смисложиттєвих орієнтацій. Становлення індивідуального життєвого стилю. Соціальна активність у молодості. Любов, шлюб, створення родини. Професійне самовизначення й знаходження нового соціального статусу.

Основні поняття теми: самоаналіз, самовизначення, образ «Я», самоповага, соціальна зрілість, самореалізація, дифузія ідентичності, професійне визначення, самоприйняття, життєвий стиль.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4]

Додаткові: [1,2]

Тема 13. Дорослість (зрілість). Старіння і старість

Загально-психологічна характеристика дорослості. Границі віку. Акмеологія. Проблеми переходів від віку до віку. Криза дорослості. Розвиток особистості. Професійна самореалізація у період дорослості. Загальна характеристика періоду старіння й старості. Границі й стадії віку. Біологічні аспекти геронтогенезу. Психологічне переживання старіння й старості. Зміни у функціонуванні психічних функцій. Зміна структури соціальної активності в старості. Проблема самотності. Особистісні новоутворення в старості. Зміни в структурі мотивації. Зміни часової перспективи.

Основні поняття теми: дорослість, зрілість, професійна самореалізація, особистісна перспектива, сенс життя, акмеологія.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2,3,4]

Додаткові: [1,2]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	3	3	4	4	2	2	2	2
Відвідування лабораторних занять	1	-	-	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	1	10	1	10	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	3	30	4	40	2	20	2	20
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	2	20	1	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом			76		98		88		98		76		76
Максимальна кількість балів: 512													
Розрахунок коефіцієнта: $512/100 = 5,12$													

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Вступ до вікової психології		
Підібрати картотеку статей з проблематики вікової психології (не менше 10 джерел) та перелік сучасних підручників з вікової психології (не менше 5 книг) з короткою анотацією їх змісту	15	5
Змістовий модуль 2. Теорії психічного розвитку людини		
Підготувати презентацію про життя та професійну діяльність представника одного з підходів до вікової періодизації психічного розвитку людини (на вибір студента)	16	5
Змістовий модуль 3. Психічний розвиток людини у ранньому дитинстві		
Підібрати портфолію корекційно-розвивальних вправ для розвитку пізнавальної/емоційної/особистісної сфери дитини раннього віку (на вибір студента)	10	5
Змістовий модуль 4. Психічний розвиток людини у дошкільному дитинстві		
Розробити та змонтувати короткий відеоролик на тему «Психологічні особливості кризи 7-го року життя дитини. Психологічна готовність до школи»	10	5
Змістовий модуль 5. Психічний розвиток людини у молодшому шкільному та підлітковому віці		
Проаналізувати типові труднощі, що виникають у дитини зі вступом до школи та на цій основі розробити пам'ятку-порадник для батьків з психологічної адаптації першокласників до школи	10	5
Змістовий модуль 6. Психічний розвиток людини у юнацькому віці, в період молодості, зрілості та старості		
Підготувати творче есе на тему «Цінності у моєму житті»	8	5
Всього:	69	30

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

<i>Критерії</i>	<i>Обґрунтування критеріїв</i>	<i>Бали</i>
<i>Розуміння завдання</i>	- робота демонструє точне розуміння завдання	1
	- включені матеріали, що безпосередньо розкривають теми або опосередковані до неї	0,5
	- включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	0
<i>Повнота розкриття теми</i>	- тема розкрита повністю	1
	- часткове розкриття теми	0,5
	- виконане завдання не відповідає темі	0
<i>Логіка викладу інформації</i>	- логічне й структуроване викладення матеріалу	1
	- порушення логіки й структури викладу	0,5
<i>Креативність</i>	- унікальність роботи, велика кількість оригінальних прикладів, у роботі присутні авторські знахідки	1
	- стандартна робота, не містить авторської індивідуальності	0,5
<i>Культура змістового наповнення відповідей</i>	- орфографічно правильно оформлена робота з точки зору граматики, стилістики	1
	- присутні не грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0,5
	- грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0
<i>Всього</i>		<i>5 балів</i>

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі комп'ютерного тестування, що охоплює 25 питань з таких категорій, як: аналіз, синтез, використання, знання, оцінювання, розуміння. Тривалість проведення модульного контролю: 60хв. на кожного студента. Максимальна кількість балів: 25 балів. Критерії оцінювання: кожне питання оцінюється в 1 бал.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: залік (підрховується загальна сума балів, отриманих за вивчення всіх модулів).

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Рекомендовані джерела

Основні (базові)

1. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. для студ. та вчителів / Уклад.: О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. К.: Каравела, 2009. - 400 с.
2. Савчин М.В. Вікова психологія.: навч. посібник / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Академвидав, 2005. - 360 с.
3. Сергєєнкова О.П. Вікова психологія : навч. посіб. / Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2012. – 384 с.
4. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум. Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Навчальний посібник. — К.: Каравела, 2015. — 448 с.
5. Психічний розвиток дитини-дошкільника: навч. посіб. для педагогів, психологів, вихователів дит. дошк. закладів / [Кулачківська С.Є., Ладивір С.О., Піроженко Т.О. та ін.]. – К.: Світоч, 2004. – 75с.
6. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) (2021 рік) <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf>

Додаткові

1. Павелків Р.В. Вікова психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл.. -К.: Кондор, 2011. - 468 с.
2. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія / Поліщук В.М. - Суми: Університетська книга, 2007. - 330 с.
3. Піроженко Т. О. Психологічний супровід інноваційно-освітніх технологій в дитячому садку / Піроженко Т. О. – Тернопіль: 2006. – 48с.
4. Ладивір С. О. Внутрішній світ дитини як проекція життєдіяльності / С. О. Ладивір // Дошкільне виховання. – 2006. – № 5. – С. 4-6.
5. Світ дитячої гри / К. В.Карасьова, Т. О. Піроженко. – К: Шк. світ, 2010. – 128 с.
6. Педагогічна психологія: дошкільний вік: навч. посіб. для студ. ВНЗ / І.С.Мельник. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. – С.58-72.
7. Інституційний репозиторій КУБГ - <http://elibrary.kubg.edu.ua/>

7. Навчально-методична карта навчальної дисципліни «Психологія: вікова психологія»

Разом: 180 год., лекції – 26 год., семінар. – 16 год., практич. – 30 год, лаборатор. – 12 год., сам. робота – 69 год., МКР – 12 год., сем. контр. - 15 год.

Модулі	Змістовний модуль I		Змістовний модуль II		Змістовний модуль III			Змістовний модуль IV		Змістовний модуль V		Змістовний модуль VI									
Назва модуля	Вступ до вікової психології		Теорії психічного розвитку людини		Психічний розвиток людини у ранньому дитинстві			Психічний розвиток людини у дошкільному дитинстві		Психічний розвиток людини у молодшому шкільному та підлітковому віці		Психічний розвиток людини у юнацькому віці, в період молодості, зрілості та старості									
К-сть балів	76		98		88			98		76		76									
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13								
Лекції (відвідування)	Вікова психологія як наука (1 бал)	Вік і розвиток як центральні поняття вікової психології (1 бал)	Загальна характеристика теорій психічного розвитку людини (1 бал)	Культурно-історичний напрямок у психології розвитку. Екологічні теорії психічного розвитку (1 бал)	Пренатальний розвиток і період новонародженості (1 бал)	Немовлячий період (1 бал)	Період раннього дитинства (1 бал)	Дошкільний вік (1 бал)	Криза 6-7 років і психологічна готовність до школи (1 бал)	Молодший шкільний вік (1 бал)	Підлітковий вік (1 бал)	Юнацький вік. Молодість (1 бал)	Дорослість (зрілість). Старіння і старість (1 бал)								
Семінарські заняття (відвідування + робота на занятті)	Проблеми вікової психології як науки (11 балів)	Особливості та закономірності психічного розвитку людини (11 балів)	Ендогенний і екзогенний напрямки у трактуванні психічного розвитку. Психоаналіз та когнітивна психологія (11 балів)	Культурно-історична та діяльнісна концепції психічного розвитку людини (11 балів)	Фізіологічні та психологічні особливості пренатального розвитку людини (11 балів)			Психічний розвиток дитини у дошкільному віці (11 балів)		Психічний розвиток дитини у молодшому шкільному віці (11 балів)		Юність та молодість у контексті життєвого шляху особистості (11 балів)									
Практичні заняття (відвідування + робота на занятті)	Враховання рушійних сил психічного розвитку людини у педагогічному процесі (22 бали)		Практичне застосування періодизацій психічного розвитку людини Е.Еріксона та Л.С.Виготського у педагогічному процесі (22 бали)		Психологічні аспекти догляду за дитиною у період новонародженості (11 балів)			Психологічні особливості спілкування та взаємодії з дитиною у немовлячому та ранньому віці (22 бали)		Підтримка особистісного розвитку дитини у період переживання кризи 3-х років життя (22 бали)		Практичні аспекти психологічної підготовки дитини до школи (22 бали)		Керівництво розвитком пізнавальних процесів молодших школярів (11 балів)		Комунікативно-поведінкові стратегії педагогічної взаємодії з підлітками (11 балів)		Професійне самовизначення і саморозвиток людини в період юності (11 балів)		Професійна самореалізація людини у період дорослості (11 балів)	

Лабораторні заняття (відвідування + робота на занятті)			Дослідження особливостей взаємовпливу розвитку і навчання у педагогічному процесі (22 бали)			Дослідження мовленнєвого розвитку дитини у ранньому віці (11 балів)	Дослідження індивідуальних особливостей психічного розвитку дитини дошкільного віку (11 балів)		Пошук ефективних способів подолання труднощів у період адаптації дитини до шкільного навчання (11 балів)		Пошук конструктивних шляхів подолання життєвих криз особистості (11 балів)
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види контролю	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)	МКР (25 балів)
Підсум. контр.	Залік										

Разом: 512, Ку: 512/100 = 5,12

